

Nr 76.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lotteriförordning; given Stockholms slott den 20 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för denna dag, inhämta riksdagens yttrande över härvid fogade förslag till lotteriförordning.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
enligt Dess nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

F ö r s l a g
till
lotteriförordning.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Lotteri om penningar eller penningars värde må ej utan tillstånd av Kungl. Maj:t för allmänheten anordnas i andra fall eller i annan ordning än som stadgas i denna förordning.

Såsom lotteri anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Marknads- och tivolinöjen, såsom mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar och skjutbanor, vilka äro förenade med vinstmöjligheter som nu sagts, skola betraktas såsom lotterier oavsett företagens beskaffenhet i övrigt.

Bestämmelserna i denna förordning äga ej tillämpning å svenska statens premieobligationer.

2 §.

Lotteri må anordnas efter anmälan hos polismyndigheten minst 7 dagar innan, under förutsättning

att lotteriet anordnas i samband med offentlig nöjeställning eller tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål,

att lotteriet bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område,

att, om för deltagande i lotteriet fordras insats, denna icke överstiger 25 öre,

att vinsterna uteslutande utgöras av varor eller av anvisningar, gällande såsom betalningsmedel allenast inom det för tillställningen avsedda området,

att värdet å högsta vinst icke överstiger 5 kronor,

samt att vinstfördelning äger rum i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet.

3 §.

Lotteri, däri insatser, om sådana fordras, och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan, må, oaktat de i 2 § angivna förutsättningarna icke äro för handen, anordnas

a) efter anmälan hos polismyndigheten minst 7 dagar innan, under förutsättning

att lotteriet anordnas i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål,

att lotteriet bedrivs allenast inom för tillställningen avsett område,

att vinsterna icke utgöras av penningar eller värdepapper,

att behållningen i lotteriet uteslutande användes för det ändamål, till vars förmån den tillställning äger rum i samband varmed lotteriet är anordnat, samt

att icke vid samma tillställning anordnas lotterier, som avses i denna paragraf, med insatser till högre sammanlagt belopp än 1,000 kronor;

b) efter tillstånd av länsstyrelsen under förutsättning

att lotteriet anordnas till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller till svenska konstidkares understöd och uppmuntran,

att lotteriet bedrivs allenast inom länet,

att vinsterna icke utgöras av penningar eller värdepapper, samt

att icke inom länet av samme anordnare under kalenderåret anordnas lotterier, som avses i denna paragraf, med insatser till högre sammanlagt belopp än 3,000 kronor, lotterier, vilka anordnas enligt 2 § eller enligt a) här ovan, därvid dock icke medräknade.

4 §.

Anordnare av lotteri, varom förmäles i 2 och 3 §§, vare skyldig att ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, som polismyndigheten eller länsstyrelsen, en var såvitt angår lotteri varmed den myndigheten enligt nämnda paragrafer har att taga befattning, må finna anledning meddela för åstadkommande av kontroll å och ordning vid lotteriet. Vid meddelande av dylika föreskrifter skall iakttagas, att lotteriet icke mer än nödigt är betungas.

Länsstyrelsen äger vid meddelande av tillstånd enligt 3 § tillika att för tillståndets tillgodonjutande föreskriva de närmare villkor med avseende å lotteriet, som av omständigheterna kunna föranledas.

Varor, vilka användas såsom vinster i lotteri enligt 3 §, skola, med undantag för skänkta föremål, vara frambragta eller tillverkade inom landet. Förekomma i sådant lotteri anvisningar å varor såsom vinster, skola anvisningarna vara så beskaffade, att de möjliggöra förvärv av varor som nyss sagts.

5 §.

Utän anmälan eller tillstånd, varom förut i denna förordning stadgas, må lotteri anordnas i samband med utgivande av tryckt periodisk skrift, under förutsättning

att anordnande av lotterier icke ingår såsom väsentligt led i utgivandet av skriften,

att deltagande i lotteriet står öppet för en var utan erläggande av prenumerationsavgift eller annan insats, samt

att värdet å högsta vinst icke överstiger 100 kronor.

6 §.

Ej må någon främja deltagande i inom landet anordnat lotteri, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri

genom att för egen eller annans räkning utbjuda, avyttra eller eljest tillhandahålla bevis om rätt till delaktighet i lotteriet eller annan handling, avsedd för deltagande däri,

genom att för egen eller annans räkning uppbära insatser i lotteriet eller förmedla insamling av insatser,

genom att förmedla utbekommande av vinst från lotteriet eller

genom att eljest tillhandagå annan vid deltagande i lotteriet.

Det vare ock förbjudet att kungöra tillhandagående, varom förut nämnts, eller att sprida inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande beträffande lotteri, som avses i denna paragraf, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten icke är att främja deltagande i lotteriet.

7 §.

Ej må någon yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan vid deltagande i lotteri, som är tillåtet, utan medgivande av anordnaren.

Utan tillstånd av Kungl. Maj:t må ej bedrivas yrkesmässig verksamhet, varigenom andel i bevis om rätt till delaktighet i lotteri, som i första stycket sägs, avyttras eller särskild rätt till den å beviset utfallande vinst eller andel däri tillförsäkras annan.

Ej heller må utan tillstånd av Kungl. Maj:t vid yrkesmässig försäljning av delaktighetsbevis, som nyss nämnts, försäljningen ske mot betalning i särskilda poster eller beviset av säljaren innehållas såsom säkerhet för köpeskillingen.

8 §.

Vad i denna förordning stadgas skall äga tillämpning jämväl å sådant lotteri, vid vilket såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss sammanslutning, därest denna tillkommit väsentligen för anordnande av lotteri eller lotteriet eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor, varunder deltagande må ske, är att jämställa med lotteri, anordnat för allmänheten.

9 §.

Med polismyndighet förstås i denna förordning för Stockholm överståthållarämbetet, för annan stad, där poliskammare finnes, denna, för övriga städer magistrat eller stadsstyrelse eller, där magistrat eller stadsstyrelse ej finnes, kommunalborgmästare och för landet polischefen i orten.

10 §.

Överträdelse av i denna förordning stadgade förbud eller enligt 4 § andra stycket föreskrivna villkor straffes med dagsböter.

Beträdes någon, som förut fällt till straff för förseelse som avses i första stycket, andra gången eller oftare med sådan förseelse eller äro omständigheterna eljest försvårande, må till fängelse i högst ett år dömas.

Bryter någon mot föreskrift, som meddelats enligt 4 § första stycket, eller mot bestämmelserna i tredje stycket av samma paragraf, vare straffet böter, högst trehundra kronor.

11 §.

Då för överträdelse av i denna förordning stadgade förbud dömes, vare tillika förverkade för lotteriet uppburna insatser samt bevis om rätt till delaktighet i lotteriet och andra lotteriet avseende handlingar, varmed olagligen tagits befattning.

Dömes någon för överträdelse av stadgandet i 1 §, må jämväl förklaras förbrutna i lotteriet utfästa vinster, vilka äro åtkomliga och icke utgöras av penningar.

12 §.

Åtal för förseelse, som avses i 10 § första och andra styckena, skall anhängiggöras vid allmän domstol.

Åtal för förseelse, som avses i 10 § tredje stycket, må jämväl anhängiggöras vid polisdomstol, om sådan finnes, eller hos poliskammare.

Åtal utföres av allmän åklagare.

13 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, ävensom insatser, vilka dömas förverkade, och värdet av förbrutna vinster tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1940.

Genom denna förordning upphävas förordningen den 6 augusti 1881 (nr 38, sid. 2) angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning, förordningarna den 22 juni 1928 (nr 189) och den 21 maj 1931 (nr 115), innefattande tillägg till nämnda förordning, samt förordningen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhallning i samband med tävlingar.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Möller, anför:

Med skrivelse den 27 maj 1938 hava de med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 30 december 1935 tillkallade sakkunniga för utredning om inrättande av ett statslotteri samt vissa andra frågor, avseende lotterier, framlagt betänkande med förslag till lotteriförordning m. m. (Stat. off. utr. 1938: 17). De sakkunnigas betänkande innefattar tillika yttrande med an- ledning av vissa till dem under utredningsarbetet remitterade framställning- ar i ämnet, nämligen dels en skrivelse den 27 maj 1936 från Svenska tid- ningsutgivareföreningens styrelse, dels en skrivelse den 3 februari 1937 från Sveriges tivoliägareförening, Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening och Sveriges tivoliägares tjänstemannaförbund, dels ock en skrivelse den 16 november 1937 från firma Wesslings basarvaru aktiebolag. Slutligen har i förslaget hänsyn jämväl tagits till ett av de sakkunniga den 2 juni 1937 till chefen för handelsdepartementet avgivet yttrande med förslag till sådan ändring i gällande lagstiftning, att anordnande av s. k. tippning för allmänheten utan samband med tävling förbjödes.

Över de sakkunnigas betänkande och förslag hava yttranden avgivits, be- träffande utredningen i dess helhet av justitiekanslersämbetet, länsstyrel- serna — vilka i stor utsträckning vid sina yttranden fogat utlåtanden av underordnade myndigheter m. fl. — och Svenska penninglotteriet aktiebolag, samt över särskilda delar av utredningen av generalpoststyrelsen, fullmäktige i riksgäldskontoret, Aktiebolaget tipstjänst, Svenska tidningsutgivareför- eningen, Sveriges tivoliägareförening och Sveriges ambulerande nöjestivoli- ägareförening. Härjämte hava Folkets parkers centralstyrelse, Lisebergs ak- tiebolag, Aktiebolaget folkets park i Malmö och Aktiebolaget gröna lunds tivoli gemensamt inkommit med en skrift i ärendet. I de syn- punkter, som anförts av tivoliägareföreningarna samt i yttrandet från Fol- kets parkers centralstyrelse m. fl., hava i särskilda skrivelser instämt ett be- tydande antal idrottssammanslutningar och andra organisationer. Slut- ligen hava Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund, Aktie-

bolaget Lindarna, Falun, och utgivaren av tidningen »Vi tippa» E. Hallgren ävensom firma Wesslings basarvaru aktiebolag med instämmande av Svenska landsbygdens ungdomsförbund, Nationaltemplarorden, Nykterhetsorganisationen Verdandi, Skytteförbundens överstyrelse, Sveriges scoutförbund och Förbundet mellan Sveriges kristliga föreningar av unge män i särskilda skrivelser framfört vissa synpunkter och önskemål i ämnet.

Innan jag redogör för de sakkunnigas förslag må i korthet erinras om det huvudsakliga innehållet i *nu gällande bestämmelser* på området.

Enligt förordningen den 6 augusti 1881 (nr 38, sid. 2) angående förbud mot lotterier och andra dylika företag samt mot försäljning av lotter för in- eller utländska lotteriers eller andra sådana företags räkning må lotteri om penningar eller penningars värde icke för allmänheten inrättas och öppnas. Vidare förbjudes att, för egen eller annans räkning, utbjuda eller avyttra lott eller annat bevis om rätt till delaktighet i lotteri eller att kungöra försäljning av sådant bevis. Ifrågavarande förbud gäller ock om annat företag, varigenom åt en eller flera av de däri deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottning eller därmed jämförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en var av deltagarna. Efter tillstånd av länsstyrelsen må emellertid, utan hinder av dessa stadganden, bortlottning i särskilda fall ske av lösören för välgörande eller allmännyttigt ändamål eller av konst saker till svenska konstidkares understöd och uppmuntran under förutsättning att lotternas sammanlagda försäljningsvärde ej överstiger 3,000 kronor. Förseelse mot förordningen är belagd med böter från och med 10 till och med 1,000 kronor varjämte, då lösören hållits till föryttrande genom lottning, dessa, om de finnas åtkomliga, skola dömas förbrutna.

Genom två förordningar den 22 juni 1928 (nr 189) och den 21 maj 1931 (nr 115), innefattande tillägg till 1881 års lotteriförordning, hava vissa förbud meddelats mot yrkesmässigt avyttrande av andelar och vinsträttigheter i premieobligationer, lottsedlar och dylika bevis ävensom mot yrkesmässig avbetalningshandel med handlingar av nämnt slag.

Jämsides med 1881 års lotteriförordning gäller vidare förordningen den 7 juni 1934 (nr 237) angående vadhållning i samband med tävlingar. I sistnämnda förordning stadgas förbud mot anordnande för allmänheten av vadhållning medelst totalisator eller på annat därmed jämförligt sätt i samband med kapplöpning eller annan tävlan utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Vidare förbjudes att främja deltagandet i sådan inom landet anordnad vadhållning, som ej är tillåten, eller i utländsk vadhållning genom att för egen eller annans räkning utbjuda, avyttra eller eljest tillhandahålla bevis om rätt till delaktighet i vadhållningen eller annan handling, avsedd för deltagande däri, genom att för egen eller annans räkning uppbära insatser i vadhållningen eller förmedla insamlandet av insatser eller genom att eljest tillhandagå annan vid deltagande i vadhållningen. Slutligen förbjudes dels att kungöra försäljning eller förmedling av bevis eller annan handling, som

nyss nämnts, eller att sprida inbjudningar, planer, vinstförteckningar eller andra liknande meddelanden, som hava avseende å otillåten vadhållning, dels ock att utan medgivande av den, som erhållit tillstånd att anordna vadhållning, yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan vid deltagande däri. Ifrågavarande förbud gälla även vadhållning vid vilken såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss förening, därest föreningen tillkommit väsentligen för anordnande av dylik vadhållning eller vadhållningen eljest är att jämställa med vadhållning, anordnad för allmänheten. Överträdelse av förbuden straffas med dagsböter varjämte förverkas de vid vadhållningen gjorda insatser, som den brottslige uppburit, samt kuponger, delaktighetsbevis och andra dylika vadhållningen avseende handlingar. Upprepad förseelse eller förseelse i större omfattning eller yrkesmässigt kan medföra fängelse.

För närmare kännedom om innehållet i *de sakkunnigas förslag* hänvisar jag till betänkandet. I det följande vill jag emellertid sammanfattningsvis redogöra för det väsentliga i berörda förslag jämte de till grund därför liggande motiven.

De sakkunniga framhålla, att den av rättspraxis godtagna nuvarande gränsdragningen mellan ur lotterisynpunkt tillåtna och otillåtna företag icke är lyckad. Denna gränsdragning, som bottnar i uppfattningen att ett företag icke beröres av lotterilagstiftningen, därest skicklighetsmomentet är större än slumpmomentet, anse de sakkunniga vålla åtskillig osäkerhet hos såväl myndigheter som företagare. För att undvika sådan osäkerhet bör enligt de sakkunnigas mening frågan, huruvida ett företag skall bedömas såsom lotteri, i största möjliga utsträckning avgöras icke med hänsyn till den större eller mindre graden av slump i det speciella fallet utan med hänsyn till den allmänna karaktären hos den anordning, på vilken företaget bygger. Den praxis, som utbildats på området, bör därvid tagas till utgångspunkt på så sätt, att under lotterilagstiftningen inbegripas samtliga sådana slag av företag, utan hänsyn till om slumpen spelar stor eller liten roll, vilka enligt hittillsvarande praxis bedömas såsom lotteri då slumpmomentet överväger skicklighetsmomentet. Ett tivolispel t. ex. bör alltså anses som lotteri, även om företagna prov skulle visa att skickligheten är avgörande, ehuru icke ensam avgörande, för resultatet.

Enligt de sakkunnigas förslag till lotteriförordning, vilken avses skola ersätta såväl nuvarande 1881 års lotteriförordning som 1934 års vadhållningsförordning, skall såsom huvudregel gälla (1 §), att lotteri om penningar eller penningars värde icke får för allmänheten anordnas utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Såsom lotteri skall härvid anses varje företag, däri efter lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig av slumpen helt eller delvis beroende anordning kan av en eller flera deltagare erhållas vinst till högre värde än det, som erhålles av en var deltagare. Undantag göras dock för svenska statens premieobligationer samt företag, som uppenbarligen icke åsyfta ekonomisk vinning.

För vissa i förordningen särskilt angivna lotterier stadgas vidare undantag från huvudregeln om fordran på Kungl. Maj:ts tillstånd. Sålunda medges (2 §), att lotteri må anordnas efter allenast anmälan hos vederbörande polismyndighet minst 3 dagar innan under förutsättning, att lotteriet bedrivs allenast inom polisdistriktet, att för deltagande i lotteriet icke fordras högre insats än 25 öre, att vinsterna uteslutande utgöras av varor, att värdet å högsta vinst icke överstiger 5 kronor samt att vinstfördelningen äger rum i omedelbart samband med insatsernas erläggande.

Beträffande lotterier, däri insatser och vinster äro till antal och storlek bestämda enligt uppgjord plan d. v. s. tombolalotterier och andra lotterier i egentlig mening, föreslås än längre gående undantagsbestämmelser (3 § a). Dylikt lotteri avses sålunda skola utan särskilt tillstånd få efter anmälan hos polismyndigheten anordnas under förutsättning, att lotteriet äger rum i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål, att lotteriet bedrivs allenast inom det för tillställningen avsedda området, att vinsterna, i den mån de icke äro skänkta till lotteriet, uteslutande utgöras av varor eller anvisningar å varor, att behållningen i lotteriet uteslutande användes för det ändamål, till vars förmån den tillställning sker, i samband varmed lotteriet är anordnat, samt att icke vid samma tillställning anordnas lotterier av ifrågavarande slag med insatser till högre sammanlagt belopp än 500 kronor. Vidare medges, liksom i nuvarande lotteriförordning, anordnande av lotteri efter tillstånd av länsstyrelsen under vissa förutsättningar (3 § b). Dessa äro, att lotteriet avser välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål eller svenska konstidkares understöd och uppmuntran, att lotteriet bedrivs allenast inom länet, att vinsterna, i den mån de icke äro skänkta till lotteriet, uteslutande utgöras av varor eller anvisningar å varor, samt att icke inom länet av samme anordnare under kalenderåret anordnas lotterier av ifrågavarande slag med insatser till högre sammanlagt belopp än 3,000 kronor.

Beträffande i det föregående omförmälda slag av lotterier skall enligt förslaget vederbörande polismyndighet eller länsstyrelse äga meddela erforderliga kontroll- och ordningsföreskrifter, därvid dock skall iakttagas att lotteriet ej betungas mer än nödigt är (4 § första stycket). Varor, vilka användas såsom vinster i sådant lotteri, skola, med undantag för skänkta föremål, vara frambragta eller tillverkade inom landet; då anvisningar användas såsom vinster, skola de vara så beskaffade, att förvärv av varor, som nyss sagts, möjliggöres (andra stycket). I fråga om lotteri, vartill tillstånd meddelas av länsstyrelsen, skall länsstyrelsen tillika äga att för tillståndets tillgodonjutande föreskriva de närmare villkor, som av omständigheterna kunna föranledas (tredje stycket).

I fråga om s. k. tidningslotterier föreslås särskilda regler (5 §). Sålunda stadgas att lotteri i samband med utgivande av tryckt skrift må anordnas utan vare sig anmälan eller tillstånd under förutsättning, att anordnande av lotterier icke ingår såsom väsentligt led i företaget, att för deltagande i lotteriet icke fordras insats, därvid enligt motiven med insats jämväl avses

fordran på insändande av prenumerationskvitto, kupong eller dylikt, samt att värdet å högsta vinst icke överstiger 25 kronor eller, om vinsten utgöres av varor eller anvisning å varor, 50 kronor. Beträffande varor och anvisningar å varor, vilka användas såsom vinster i tidningslotteri, föreslås skola gälla samma bestämmelser angående tillverkning eller ursprung inom landet som nyss nämnts beträffande lotterier i övrigt.

I förordningen stadgas vidare (6 §) förbud mot att främja deltagande i inom landet anordnat lotteri, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri genom att för egen eller annans räkning utbjuda, avyttra eller eljest tillhandahålla bevis om rätt till delaktighet i lotteriet eller annan handling, avsedd för deltagande däri eller genom att eljest tillhandagå annan vid deltagande i lotteriet. Likaledes förbjudes att kungöra sådant tillhandagående eller att sprida inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande beträffande otillåtet inhemskt eller utländskt lotteri, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten icke är att främja deltagande i lotteriet. Slutligen upptages (7 §) förbud mot att yrkesmässigt eller eljest mot ersättning tillhandagå annan vid deltagande i lotteri, som är tillåtet, utan medgivande av anordnaren eller att utan tillstånd av Kungl. Maj:t bedriva yrkesmässig verksamhet, varigenom andel i bevis om rätt till delaktighet i sådant lotteri avyttras eller särskild rätt till den å beviset utfallande vinst eller andel däri tillförsäkras annan. Ej heller må utan tillstånd av Kungl. Maj:t vid yrkesmässig försäljning av delaktighetsbevis, som nyss nämnts, försäljningen ske mot betalning i särskilda poster eller beviset av säljaren innehållas såsom säkerhet för köpeskillingen.

Bestämmelserna avses skola äga tillämpning jämväl å sådant lotteri, vid vilket såsom villkor för deltagande fordras medlemskap i viss sammanslutning, därest denna tillkommit väsentligen för anordnande av lotteri eller lotteriet eljest, såsom med avseende å omfattningen eller de villkor, varunder deltagande må ske, är att jämställa med lotteri, anordnat för allmänheten (8 §).

För övrigt upptager förslaget vissa straff- och åtalsbestämmelser (9—13 §§).

I anslutning till förslaget till lotteriförordning föreslå de sakkunniga tillika viss ändring i § 3 12:o tryckfrihetsförordningen. Förslaget härutinnan innebär, att tryckfrihetsförordningens förbudsbestämmelser med avseende å vissa lotterimeddelanden skola utvidgas att omfatta förbud mot utgivande i tryck av följande handlingar och meddelanden rörande otillåtet inhemskt eller utländskt lotteri, nämligen: lottsedel eller annan handling, avsedd för deltagande i lotteriet, tillkännagivande om försäljning av dylik handling eller om annat tillhandagående vid deltagande i lotteriet, ävensom inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande, vilket har avseende å lotteriet, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten med meddelandet icke är att främja deltagande i lotteriet.

Ytterligare föreslå de sakkunniga ändrade bestämmelser angående postbefordran av vissa handlingar och meddelanden rörande otillåtna lotterier.

I sådant hänseende föreslås ett stadgande av innehåll, att därest i öppen försändelse förekommer lottsedel eller annan handling, avsedd för deltagande i inom landet anordnat lotteri, som ej är tillåtet, eller i utländskt lotteri, eller rekvisition av sådan handling eller tillkännagivande om försäljning eller förmedling av dylik handling eller om tillhandagående på annat sätt vid deltagande i lotteri av omförmälda beskaffenhet, eller inbjudan, plan, vinstförteckning, dragningslista eller liknande meddelande rörande sådant lotteri, försändelsen icke må postbefordras eller till adressaten utlämnas, såframt ej av omständigheterna framgår, att avsikten med försändelsen icke är att främja deltagande i lotteriet.

Slutligen framläggas två författningsförslag, innebärande av förslaget till ny lotteriförordning föranledda huvudsakligen formella ändringar i gällande bestämmelser, nämligen dels ett förslag till förordning om ändrad lydelse av 8 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften, dels ock ett förslag till kungörelse med vissa bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer. Sistnämnda författning avser skola ersätta förordningarna den 22 juni 1928 (nr 189) och den 21 maj 1931 (nr 115), innefattande tillägg till 1881 års lotteriförordning, i den mån mot innehållet i 1928 och 1931 års förordningar svarande bestämmelser ej influtit i förslaget till ny lotteriförordning.

I yttrandena över de sakkunnigas förslag har önskvärdheten av ny lagstiftning på lotteriväsendets område vitsordats.

De principer, vilka varit vägledande för de sakkunnigas förslag, hava i yttrandena i huvudsak icke mött erinran. Beträffande vissa bestämmelser hava framförts invändningar, till vilka jag återkommer i det följande.

Det torde vara en allmän mening, att nuvarande lotterilagstiftning icke är tillfredsställande. Anledningen härtill lärer i främsta rummet vara att söka i den av de sakkunniga framhållna svårigheten att enligt gällande bestämmelser avgöra, huruvida ett företag är eller icke är tillåtet. I detta hänseende delar jag de sakkunnigas uppfattning, att frågan huruvida ett företag skall bedömas såsom lotteri rätteligen bör avgöras, icke, på sätt nu är fallet, efter den större eller mindre graden av slump i det speciella fallet utan med hänsyn till den allmänna karaktären hos den anordning, på vilken företaget bygger. Lotteriförordningen av 1881 är vidare bristfällig därutinnan, att reklam för och annat främjande av otillåtna lotterier, såväl in- som utländska, icke verksamt hindras genom förordningens bestämmelser. Förhållandet har vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. De sakkunnigas förslag, vilket i dessa delar nära ansluter sig till föreskrifterna i 1934 års vadhallningsförordning, söker avhjälpa de anmärkta bristerna och torde härigenom vara ägnat att motverka deltagandet från svensk sida i utländska eller eljest otillåtna lotteriföretag. Slutligen må erinras att nuvarande lotteriförordning, med dess undantagslösa förbud mot anordnande av lotteri för allmänheten utan till-

*Departements-
chefen.*

stånd, i vissa fall kan framstå såsom onödigt sträng och ur praktiska synpunkter mindre lämplig. Följden torde också vara att gällande bestämmelser ej sällan åsidosätts utan att förseelsen beivras. Jag tänker härvid bland annat på smärre basarlotterier och på tidningslotterier. Jämväl härutinnan avser de sakkunnigas förslag att åstadkomma en förbättring.

Det föreliggande förslaget till lotteriförordning upptager i sig även bestämmelser angående vadhållning. Författningstekniskt synes detta innebära en fördel. I sak överensstämmer förslaget vadhållningsföreskrifter i stort sett med de nu gällande. Den väsentligaste ändringen är, att bestämmelserna utvidgats till att avse jämväl vadhållning utan samband med tävlan. Ifrågavarande ändring torde enligt vad erfarenheten visat vara välbefogad.

Jämväl vad angår nyssnämnda författningsförslag i övrigt kan jag i huvudsakliga delar ansluta mig till detsamma. I vissa avseenden har jag dock funnit mig böra föreslå ändringar. Förslaget har i överensstämmelse härmed omarbetats inom handelsdepartementet. Över det omarbetade förslaget torde, på samma sätt som skedde med förslaget till 1934 års vadhållningsförordning, böra inhämtas riksdagens yttrande, varvid jag förutsätter att, efter mottagandet av riksdagens svar, Kungl. Maj:t skall äga upptaga förslaget till slutlig prövning.

De sakkunnigas förslag till bestämmelser angående försäljning av svenska statens premieobligationer och förbud mot postbefordran av vissa handlingar och meddelanden rörande otillåtna lotterier äro ej av beskaffenhet att böra underställas riksdagen. Kungl. Maj:ts ståndpunktstagande till dessa förslag läser emellertid böra anstå i avvaktan på riksdagens uttalande rörande förslaget till lotteriförordning.

Förslagen till ändrad lydelse av § 3 12:o tryckfrihetsförordningen och 8 § stämpelavgiftsförordningen ankomma ej på handelsdepartementets föredragning. Ändringen i stämpelavgiftsförordningen avses vara av huvudsakligen formell natur. Vad tryckfrihetsförordningen beträffar torde det visserligen, med hänsyn till önskemålet att i görligaste mån stävja deltagandet i otillåtna lotterier, vara önskvärt, att en ändring i av de sakkunniga föreslagen riktning kommer till stånd. Frågan härom behöver dock ej nödvändigtvis upptagas till behandling samtidigt med förslaget till lotteriförordning, utan detta förslag kan avgöras helt fristående.

Jag övergår till att paragrafvis redogöra för de i handelsdepartementets förslag till lotteriförordning vidtagna avvikelserna från de sakkunnigas förslag.

1 §.

Med hänsyn till den grundläggande betydelsen av bestämmelserna under förevarande paragraf torde den motivering, de sakkunniga åberopat för sitt i det föregående återgivna förslag i denna del, få här i dess helhet återgivas. De sakkunniga anföra:

Någon definition i egentlig mening å begreppet lotteri torde ej erfordras. Däremot borde angivas de fall då ett företag, enligt den principiella uppfatt-

ning, åt vilken i det föregående givits uttryck, skulle anses såsom lotteri. En möjlighet vore härvid att såsom lotteri beteckna varje företag, som avgjordes genom lottning eller annan av slumpen helt eller delvis beroende anordning, och vari till någon eller några deltagare utginge högre vinst än den alla erhöles, samt att därefter från denna regel göra vissa uppräknade undantag. En dylik uppräkning bleve emellertid både omfattande och äventyrlig. Med nyssberörda bestämning av lotteribegreppet skulle nämligen därunder falla ett stort antal företag, som uppenbarligen ej borde behandlas såsom lotterier. Undantag finge sålunda göras för exempelvis idrottstävlingar och andra tävlingar, där resultatet väsentligen berodde på de deltagandes fysiska egenskaper eller på yrkesskicklighet eller utbildning, tävlingar av vetenskaplig, konstnärlig eller därmed jämförlig beskaffenhet m. m. Att åstadkomma en fullständig förteckning över dylika undantag vore tydligen förenat med stora svårigheter. Ramen bleve lätt antingen för vid eller för trång.

En annan möjlighet — till undvikande av all osäkerhet på området — vore att söka i förordningen uttömmande uppräknade de olika företag, å vilka densamma skulle äga tillämpning. Emellertid torde vara förståndigast att lämna ett visst utrymme åt rättspraxis. En fullständig uppräkning torde i varje fall icke kunna ske. Man torde alltid bliva tvungen att skydda sig mot förbiseenden genom att taga in något stadgande om »likartade» eller »jämförbara» företag. Ett dylikt stadgande erfordrades jämväl med hänsyn därtill att möjligheterna vore stora att nya, hittills okända, slag av företag igångsattes, vilka man alltså nu ej kunde närmare angiva, men vilka rimligen borde omfattas av förordningen. Det syntes också önskvärt att undvika större stelhet i systemet än som ur rättssäkerhetssynpunkt vore absolut nödvändig.

Vid angivande i författningsform av den nya lagstiftningens tillämpningsområde hade det i betraktande av vad nu anförts befunnits lämpligt att ansluta till den terminologi, som begagnats för lotteriliknande företag i nuvarande lotteriförordning, med vederbörliga kompletteringar. I det av sakkunniga utarbetade förslaget till ny lotteriförordning hade från dessa utgångspunkter stadgats, att såsom lotteri skulle anses varje företag, där vinstfördelningen skedde efter »lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig, av slumpen helt eller delvis beroende, anordning». Enligt gällande förordning jämställdes, såsom förut nämnts, med lotteri allenast annat företag, där vinstfördelningen ägde rum efter »lottning eller därmed jämförlig anordning».

Det nya i förslaget vore alltså dels att, vid sidan av lottning, nämndes även gissning och vadhållning, dels ock att slumpmomentets större eller mindre inverkan uttryckligen förklarades icke skola tillmätas någon betydelse. Härmed torde vinnas det syfte, som i det föregående angivits böra eftersträvas, eller att företag, baserat på en anordning av det slag, som hittills ansetts medföra lotteriförordningens tillämpning i vissa fall, nämligen om slumpen spelat en avgörande roll, framdeles bleve att betrakta såsom lotteri, oberoende av slumpen. Å andra sidan torde av den föreslagna exemplifieringen »lottning, gissning, vadhållning eller jämförlig» anordning framgå, att t. ex. en idrottstävling, oaktat givetvis även där ett slumpmoment spelade in, icke omfattades av stadgandet. Detsamma gällde naturligtvis tävlingar av konstnärlig eller litterär beskaffenhet, tävlingar beroende på yrkesskicklighet eller särskild utbildning och andra dylika tävlingar. Även om vid sådan tävling två eller flera deltagare skulle finnas lika vinstberättigade och resultatet därför skulle slutligt avgöras genom lottning dem emellan, torde lotteribestämmelserna här icke vara att anse såsom tillämpliga.

Därest lagstiftningens tillämpningsområde angåves på sätt här föreslagits, torde därunder — åtminstone som regel — ej falla sådana slag av tivolinöjen som skjutbanor och ringkastningsanordningar. En tävling på ett tivo-

lis skjutbana behöfde icke vara mera lotteribetonad än t. ex. en tävling, anordnad av någon skytteförening; och i anslutning till vad nyss sagts om idrottstävlingar borde naturligtvis skyttetävlingar ej betraktas såsom lotterier. Prisskjutningar å tivolibanor skiljde sig visserligen i så måtto från egentliga skyttetävlingar, att varje tävlande vid de förstnämnda hade möjlighet till ett obegränsat antal insatser. Deltagarna skulle härigenom, på samma sätt som vid lotterier, kunna frestas att satsa större belopp än som kunde anses försvarligt. Men å andra sidan torde man utgå från att vinstvärdena hölles inom sådana gränser, att de ej lockade till överdrivet deltagande. En tivolskjutbana torde huvudsakligen vara anlagd på att roa de besökande. Vinsterna, där sådana funnes, spelade en sekundär roll. Alltför värdefulla vinster torde vara uteslutna jämväl av den anledningen, att tivoliägaren genom höga vinstvärden skulle riskera ekonomisk förlust, så snart en skicklig skytt deltog. Vad nu anförts torde i huvudsak äga motsvarande tillämpning beträffande ringkastning och tivolinöjen av liknande art. Undantag kunde dock tänkas. Såsom lotteri borde t. ex. enligt de sakkunnigas mening anses en skjutbana, om där tävlades med förbundna ögon, eller en ringkastning, där de föremål, som skulle inringas, doldes av ett förhänge, över vilket ringarna måste kastas. Även andra undantagsfall kunde naturligtvis förekomma. Att på förhand mera utfömmade angiva, när ett tivolinöje av typen skjutbana eller ringkastning sålunda, ehuru det regelmässigt icke fölle under lotteribegreppet enligt förslaget 1 §, likväl borde anses såsom lotteri, vore omöjligt. Frågan finge bedömas efter omständigheterna. Avgörande syntes härvid bliva huruvida och i vilken mån anordningen avveke från vad som enligt praxis kunde betecknas såsom det normala för ifrågavarande slag av anordningar.

I likhet med nuvarande lotteriförordning och vadhållningsförordningen torde den nya lotteriförordningen allenast böra omfatta sådana företag, vilka anordnades för allmänheten. Till undvikande av att denna bestämmelse kringginges genom föreningsbildande eller dylikt torde särskilt stadgande böra upptagas. Härtill återkommes i det följande.

Med hänsyn till tivolispielen hade den i nuvarande lotteriförordning angivna förutsättningen för förordningens tillämpning, att åt en eller flera av de i företaget deltagande *erbjöd*es vinst till högre belopp än det som erbjöd^s åt en var av deltagarna, i förslaget ändrats därhän, att i stället erfordrades, att av en eller flera deltagare *kunde erhåll*as vinst till högre belopp än det som alla kunde erhålla.

Sakkunniga hade öfvervägt att från förbudsbestämmelserna undantaga sådana företag, vid vilka icke fordrades ekonomisk insats. Anledningen till undantag för dylika fall skulle givetvis vara, att deltagarna där ej riskerade någon ekonomisk förlust. De vanligaste företagen av denna art torde vara lotterier i en eller annan form, anordnade av varuhus i reklamsyfte, samt vissa lotterier i samband med tryckalster, d. v. s. tidningslotterier. Insatsbefrielsen vore dock merendels mera skenbar än verklig. Deltagarna i ett tidningslotteri t. ex. köpte i allmänhet tidningen samt betalade på det sättet insats i företaget. Och även om icke insatser direkt eller indirekt erlades, torde som regel deltagandet i nu omförmälda slag av lotterier ej kunna ske utan ekonomiskt utlägg i någon form, åtminstone för porto eller papper. I varje fall föranledde det besvär och tidsutdräkt. I betraktande av vad sålunda anförts hade sakkunniga stannat för att den omständigheten allenast, att för deltagande i ett lotteri ej fordrades insats, icke borde föranleda att lotteriet bleve tillåtet. Reklamlotterier torde för övrigt icke hava någon större praktisk betydelse. Vad tidningslotterier beträffade föresloges beträffande

dem särskilda bestämmelser enligt vad i det följande komme att närmare utvecklas.

Annorlunda förhölle det sig om ett lotteriföretag över huvud icke åsyftade någon ekonomisk vinning. Vore detta uppenbart, syntes tillstånd till lotteriet ej vara erforderligt. Dylika företag torde visserligen vara sällsynta. Ett tidnings- eller reklamlotteri kunde t. ex., åtminstone som regel, ej anses såsom ett sådant företag, då avsikten där väl merendels i varje fall indirekt vore att tillföra vinst åt anordnaren genom ökad spridning av tidningen eller på liknande sätt. För att exemplifiera de slag av företag utan ekonomiskt syfte, som sakkunniga avsåge, finge nämnas ett sådant fall som t. ex. att telegrafstyrelsen, då visst antal telefonabonnenter erhållits, utdelade en minnesbägare till den abonnent, genom vars abonnemang detta resultat uppnått. Att här tillämpa lotteriförordningen syntes ej böra ifrågakomma. Om däremot exempelvis ett tidningsföretag utfäste ett pris till den prenumerant, som erhöle visst ordningsnummer, torde, i anslutning till vad nyss anförts, saken nog, åtminstone i första hand, få bedömas på annat sätt. Kunde företaget visa, att någon ekonomisk vinning ej åsyftats — priset hade t. ex. utdelats utan föregående eller efterföljande reklam syftande att öka prenumerantstocken — syntes emellertid även i dylikt fall lotteriförordningen ej böra tillämpas.

Därest särskild undantagsbestämmelse ej infördes, skulle även svenska statens premieobligationslån komma att omfattas av den föreslagna lagstiftningen. Följden skulle bliva, att dylika lån, vilka omhänderhades av riksgäldskontoret, icke finge emitteras utan tillstånd av Kungl. Maj:t. Med hänsyn till riksgäldskontorets ställning såsom riksdagens speciella lånombesörjande organ vore detta måhända mindre lämpligt. I författningen syntes därför böra utsägas, att bestämmelserna icke skulle äga tillämpning å svenska statens premieobligationer. Följdriktigt borde även andra lotterier i den föreslagna lotteriförordningens mening undantagas från förordningens tillämpning, om riksgäldskontoret stode såsom anordnare. Motsvarande borde för sådant fall gälla riksbanken. Sakkunniga hade emellertid icke ansett sig böra framlägga förslag till generella undantagsbestämmelser av denna art. I praktiken skulle så långt gående undantag sakna betydelse och anledning torde ej finnas att av huvudsakligen teoretiska skäl göra avsteg från lagstiftningens grundprincip, att lotterier ej finge anordnas utan Kungl. Maj:ts tillstånd. I och för sig kunde det också synas rimligt, att Kungl. Maj:t bereddes möjlighet att pröva ett lotteriföretag ur de synpunkter, som låge till grund för förevarande lagstiftning, oberoende av vem som stode såsom anordnare av företaget.

I de avgivna *yttrandena* har, vad först beträffar den i förslaget lämnade karakteristiken av de företag, som enligt de sakkunnigas motivering skola anses såsom lotteri, framkommit följande invändningar:

Överståthållarämbetet: Det syntes kunna befaras, att svårigheten att draga gränsen mellan de företag, där skickligheten avgjorde utgången, och de, där slumpen vore avgörande, komme att bestå i fråga om nya, hittills okända företag, som kunde uppstå med tiden och som grundades på mekaniska anordningar. Beträffande dylika nytillkomna företag skulle behöva utredas i vilken grad slumpmomentet och skicklighetsmomentet kunde spela in. Först sedan det konstaterats, att den spelandes skicklighet icke kunde avsevärt påverka utgången, skulle företaget vara att bedöma såsom lotteri enligt de sakkunnigas förslag. Såsom förslaget till lagtext utformats av de sakkunniga torde

för övrigt en dylik utredning alltid bliva nödvändig. Ty jämförlig med lottning, vadhållning eller gissning torde icke en anordning vara, som endast till mindre del vore beroende av slumpen. Av angivna skäl syntes ordet »jämförlig» böra utbytas mot »annan». Överståthållarämbetet ifrågasatte, om det med en sådan formulering skulle bliva nödvändigt att göra en uppräknings av undantag, som uppenbarligen ej borde behandlas såsom lotterier. Som exempel på dylika undantag hade de sakkunniga omnämmt idrotts-tävlingar och andra tävlingar, där resultatet väsentligen berodde på de deltagandes fysiska egenskaper eller på yrkesskicklighet eller utbildning, tävlingar av vetenskaplig, konstnärlig eller därmed jämförlig beskaffenhet m. m., enär även vid dessa tävlingar ett visst slumpmoment spelade in. I den mån dylika tävlingar icke anordnades i ekonomiskt vinningssyfte, omfattades de emellertid av undantagsbestämmelsen i 1 § sista stycket. Oavsett om dessa företag anordnades i ekonomiskt syfte eller icke vore emellertid det slumpmoment, som vid dem spelade in, alldeles för obetydligt för att desamma på den grund skulle kunna likställas med lotterier. Det förefölle överståthållarämbetet med hänsyn härtill tämligen uppenbart, att en ändring av den föreslagna lagtextens innehåll på sätt ämbetet ifrågasatt icke skulle få den av sakkunniga befarade följden, att domstolarna ansåge stadgandet tillämpligt å företag, som uppenbarligen ej borde behandlas såsom lotterier. Tillämpningen av 1 § å idrotts-tävlingar och dylikt syntes utsluten även på den grund, att anordnarna av sådana företag icke vände sig till den stora allmänheten, i den mening detta begrepp borde fattas i en förordning sådan som den föreslagna.

Även länsstyrelsen i Uppsala län har funnit, att sådana tivolinöjen med mekaniska anordningar, som enligt de sakkunnigas uppfattning skulle anses såsom lotteri, knappast komme att falla under den föreslagna lotteriförordningen, enär dylika mekaniska anordningar svårigen kunde jämföras med de i andra stycket av 1 § uppräknade företagen. Avfattningen av ifrågasatt stadgande borde därför enligt länsstyrelsens mening förtydligas.

Sveriges tivoliägareförening och *Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening* hava uttalat att, oberoende av om övertvägande slump eller skicklighet avgjorde utgången, borde samtliga tivolispel i lagstiftningshänseende behandlas på ett och samma sätt.

Angående den till grund för de sakkunnigas förslag liggande principen att förbudet mot lotteri borde omfatta även sådant fall, där av deltagarna icke fordras vederlag, hava uttalanden gjorts av justitiekanslersämbetet och överståthållarämbetet:

Justitiekanslersämbetet ifrågasätter, huruvida icke nämnda princip borde mera uttryckligt fastslås i förordningen.

Överståthållarämbetet understryker önskvärdheten av att den omständigheten allenast, att för deltagande i ett lotteri ej fordrades insats, icke borde föranleda, att företaget bleve tillåtet. Avgörande härvidlag vore, huruvida företaget så anordnats, att det skäligen kunnat förväntas, att deltagarna skulle komma att lämna av anordnaren uppenbarligen förutsatt vederlag. Därest så vore förhållandet, borde företaget av praktiska skäl likställas med lotteri. De sakkunniga syntes hava gått ett steg längre, ity att de ej uppställt fordran på att anordnaren skäligen kunnat förvänta motprestation. Den nyhet, som förslaget på denna punkt innebure, syntes nödvändiggör, att lagtexten i detta hänseende förtydligades.

Mot förslaget att förordningen ej skulle äga tillämpning å företag, som uppenbarligen icke åsyftade ekonomisk vinning, hava invändningar framställt av länsstyrelserna i Uppsala, Östergötlands, Kristianstads och Västmanlands län samt Svenska penninglotteriet aktiebolag:

Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller, att dylika företag torde vara sällsynta. Om de någon gång skulle förekomma, vore det antingen uppenbart, att förordningen icke borde tillämpas å dem eller också att en tillämpning kunde ske utan olägenhet. Däremot syntes undantaget kunna i åtskilliga fall förorsaka tvekan. Undantaget syntes därför böra utgå.

I samma riktning uttalar sig *länsstyrelsen i Kristianstads län*.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser, att bestämmelsen borde i viss mån omredigeras i syfte att ett tydligare uttryck måtte givas åt den innebörd, som i motiven utvecklats.

Länsstyrelsen i Västmanlands län säger sig icke dela de sakkunnigas uppfattning om att förordningen icke skulle behöva äga tillämpning å sådana företag, som uppenbarligen icke åsyftade ekonomisk vinning. Länsstyrelsen vitsordade visserligen, att dylika företag vore sällsynta, men vore dock icke övertygad, att icke här funnes ett onödigt kryphål för icke önskvärda lotterianordningar. Denna undantagsbestämmelse komme i allt fall att framkalla en osäkerhet, som man genom en ny lotteriförordning velat undvika.

Svenska penninglotteriet aktiebolag befarar, att den formulering, som givits ifrågavarande bestämmelse, i praktiken kunde leda till en mindre önskvärd utveckling på lotteriväsendets område. De av de sakkunniga i motiveringen för stadgandet anförda exemplen syntes ock enligt bolagets förmenande tyda på svårigheten att ange de lotteriföretag, som borde falla inom respektive utom förordningen. Så torde t. ex. lotteriföretag i reklamsyfte kunna, med stöd av de sakkunnigas motivering, i viss omfattning anordnas helt vid sidan av lotteriförordningen.

Bolaget ställer sig vidare tveksamt till lämpligheten av att några bestämmelser ej skulle finnas om t. ex. vinsternas beskaffenhet beträffande sådana företag, å vilka lotteriförordningen ej gjordes tillämplig. För dylika företag skulle vinsterna sålunda kunna utgöras även av värdepapper och penningar.

Slutligen anser sig bolaget böra särskilt påpeka, att utlottandet av segel eller motorbåtar, automobiler m. m. syntes kunna ordnas under sådana förhållanden, att företaget jämlikt förevarande stadgande skulle falla utom förordningens tillämpningsområde. Då det här kunde bli fråga om jämförelsevis höga värden å vinsterna, borde lotteriförordningen göras tillämplig å fall av denna art. Detta motiverades jämväl därav att myndigheterna borde äga möjlighet att meddela föreskrifter för åstadkommande av ordning och kontroll vid dylika lotterier.

Såsom framgår av vad jag redan anfört ansluter jag mig till de sakkun- *Departements-*
nigas i motiven till 1 § närmare utvecklade uppfattning angående de prin- *chefen.*
ciper, vilka böra vara avgörande för huruvida ett företag skall anses såsom lotteri i den nya lotteriförordningens mening. Att i författningstexten bringa dessa principer till tydligt uttryck möter betydande svårigheter. Beträffande den av överståthållarämbetet föreslagna utvidgningen av lotteribegreppet delar jag de betänkligheter, som varit avgörande för de sakkunniga, då de ansett sig icke kunna förorda en dylik lösning. Jag anser icke heller en sådan utvidgning nödvändig för att — med den motivering som ligger till

grund för de sakkunnigas författningsförslag — åt detta skall vid rättstillämpningen givas den tolkning, som de sakkunniga avsett. Uppfattningen att utredning alltid skulle bliva erforderlig angående slumpmomentets storlek synes icke hållbar.

Vad angår länsstyrelsens i Uppsala län uttalande, att tivolinöjen med mekaniska anordningar icke skulle komma att omfattas av en i erlighet med de sakkunnigas förslag utformad författningsbestämmelse, må erinras att sådana företag redan nu bedömas såsom lotteri, då slumpen spelar den avgörande rollen. Enligt förslaget skall slumpmomentets större eller mindre inverkan icke vidare tillmätas betydelse. Jag biträder de sakkunnigas mening, att till följd härav nyssnämnda tivolinöjen måste anses inbegripna i författningsförslaget sådant detta utformats av de sakkunniga. Emellertid finner jag det välbetänkt att, till undvikande av varje tveksamhet, låta denna tanke komma till direkt uttryck i författningen. I departementsförslaget hava därför företag av typen marknads- och tivolinöjen förklarats alltid skola betraktas såsom lotteri, därest med deltagandet är förenad möjlighet till vinst, men dylik icke utgår till envar deltagare och med samma värde till alla. Ehuru någon närmare förklaring av begreppet tivoli- och marknadsnöjen icke torde vara erforderlig, har i departementsförslaget skett en exemplifiering genom angivande av några av de vanligaste arterna, nämligen mekaniska spelapparater, ringkastningsanordningar och skjutbanor. En dylik exemplifiering har ansetts på sin plats särskilt med hänsyn därtill, att departementsförslaget innebär en avvikelse i sak från vad de sakkunniga avsett, då enligt nämnda förslag jämväl sådana tivolinöjen som skjutbanor och ringkastningsanordningar skola omfattas av lotteribegreppet. Denna utvidgning, som ansluter sig till vad tivoliägareföreningarna föreslagit, torde ur praktiska synpunkter vara en fördel.

Det torde få anses utan vidare klart, att för lotteriförordningens tillämpning å ett företag av här avsedd art icke behöver fordras att företaget anordnas i samband med en marknad eller ett tivoli. Det väsentliga är, att företaget som sådant kan inordnas under begreppet tivolinöje; de omständigheter, varunder företaget bedrives, sakna betydelse.

De erinringar, vilka i vissa yttranden riktats mot de sakkunnigas förslag att från förordningens tillämpning undantaga företag, som uppenbarligen icke åsyfta ekonomisk vinning, synas välgrundade. I departementsförslaget har ifrågavarande undantagsbestämmelse därför uteslutits. Några betänkligheter häremot hava så mycket mindre ansetts möta som, enligt vad de sakkunniga själva framhållit, de fall, vilka åsyftats med bestämmelsen, äro tämligen sällan förekommande. Några olägenheter av att för dylika fall uppehålla fordran på Kungl. Maj:ts tillstånd torde alltså i praktiken knappast uppkomma.

I övrigt har jag icke beträffande förevarande paragraf funnit anledning till avvikelse från vad de sakkunniga föreslagit. Vad i yttrandena anförts därom, att i förslaget borde komma till tydligare uttryck den av de sakkunniga hävdade principen, att det för lotteriförordningens tillämpning å ett fö-

retag vore utan betydelse huruvida insats däri fordrades eller icke, har föranlett vissa jämkningar i den av de sakkunniga föreslagna lydelsen av efterföljande paragrafer. Att i författningstexten direkt utforma berörda princip torde ej vara erforderligt, då densamma indirekt klart framgår därav, att någon fordran på insats icke uppställts såsom förutsättning för författningens tillämpning.

2 §.

I förevarande paragraf, som kan sägas närmast taga sikte på lotterier av typen tivolinöjen, angivas förutsättningarna för anordnande i vissa fall av lotterier utan tillstånd efter anmälan hos vederbörande polismyndighet.

Vad de sakkunniga härutinnan föreslagit har i *yttrandena* mött invändningar från åtskilliga håll:

Överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Blekinge, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Västmanlands och Norrbottens län, poliskammarna i Uppsala, Göteborg och Norrköping, Blekinge länsavdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler samt Svenska penninglotteriet aktiebolag hava alla uttalat betänkligheter mot förslaget, att här avsedda lotterier skulle få anordnas efter blott anmälan hos polismyndighet. Det har därvid bland annat framhållits, att ett dylikt generellt tillstånd kunde befaras komma att gynna uppkomsten och utbredningen av icke önskvärda lotteriföretag, såsom lotterier anordnade av affärsidkare i enbart syfte att locka kunder, spelhallar och spelautomater med mer eller mindre olämpliga innehavare, eller en i lotteriets form bedriven kringföringshandel, som särskilt i depressionstider lätt kunde få karaktären av maskerat bettleri, m. m. Till undvikande av en dylik utveckling har i flera yttranden förordats, att den nuvarande anordningen med särskilt tillstånd borde bibehållas även i fall, som avsåges i förevarande paragraf, men att därvid vore lämpligt, att tillstånd beviljades av ortens polismyndighet. Beträffande de i yttrandena framförda synpunkterna på dessa spørsmål må ytterligare återgivas följande uttalanden.

Överståthållarämbetet anser, att paragrafen borde begränsas till att avse blott sådana varulotterier och lotteriliknande företag med varuvinster, som anordnades i samband med festliga samkväm och nöjen.

Även *länsstyrelserna i Uppsala och Södermanlands län, poliskammaren i Uppsala samt Sveriges tivoliägareförening och Sveriges ambulande nöjestivoliägareförening* uttala sig i denna riktning. Enligt föreningarnas uppfattning borde rätten att anordna lotterier, som avsåges i 2 §, förbehållas den, som erhållit särskilt tillstånd att driva tivolirörelse eller annan offentlig tillställning, samt förknippas med villkor, att lotteriet endast finge äga rum i samband med den offentliga tillställningen.

I yttrandet från *Folkets parkers centralstyrelse m. fl.* uttalas anslutning till denna uppfattning. Tillika framhålles, att ett nära samband rådde mellan utformningen av lagstiftningen om tivolispelen och lagstiftningen om offentliga nöjeställningar, varför i första hand hemställdes, att en reform av lotterilagstiftningen icke forcerades på sådant sätt att motsvarande erforderliga reformer av ordningsstadgan, vars överarbetning vore förestående, därvid ej kunde bli beaktade.

Vad angår sådana under 2 § avsedda lotterier, som bedrivs genom s. k.

spelautomater, har *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* i likhet med *polis-kammaren i Göteborg* funnit, att en prövning från polismyndighetens sida vore synnerligen välbehörlig beträffande såväl vederbörande anordnares som avsedd lokals lämplighet för rörelsens bedrivande. *Länsstyrelsen* har emellertid velat lämna öppet, huruvida bestämmelser om särskilt tillstånd för dylik rörelse borde intagas i lotteriförordningen eller i ordningsstadgan eller liknande författning.

Länsstyrelsen i Norrbottens län anser, att lotteri allenast borde få anordnas till förmån för sådant ändamål, som avsåges i förslagets 3 §.

Den tidrymd, inom vilken anmälan hos polismyndighet enligt de sakkunnigas förslag skulle ske, tre dagar, har i vissa yttranden ansetts för knapp. *Överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Jönköpings län* förorda, att sagda tid utsträckes till en vecka.

Justitiekanslersämbetet, länsstyrelserna i Stockholm, Skaraborgs och Gävleborgs län samt landsfogden i Jönköpings län framhålla, att i lotteriförordningen borde upptagas bestämmelse om vad som förstodes med begreppet polismyndighet.

Beträffande föreslagna villkor angående insatsernas storlek — varje insats högst 25 öre — samt vinsternas beskaffenhet och maximibelopp — utslutande varuvinster, därav ingen med högre värde än 5 kronor — hava framförts vissa önskemål:

Länsstyrelsen i Gotlands län ifrågasätter, om det icke vore lämpligt att i blivande författning infördes bestämmelse att i samband med tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål finge efter tillstånd av länsstyrelse anordnas tivolispiel inom det för tillställningen avsedda området, även om penningvinster förekomme, under förutsättning dock att för deltagande i lotteriet icke fordrades högre insats än 25 öre samt att värdet å högsta vinsten icke överstege 5 kronor.

I yttrandena från *Sveriges tivoliägareförening* och *Sveriges ambulande nöjestivoliägareförening* ävensom *Folkets parkers centralstyrelse m. fl.* framhållas såsom mycket önskvärt, att vid tivolispiel även finge förekomma vinster i form av penningar eller polletter, förutsatt att vinsternas storlek begränsades till 5 kronor. Insatsen borde vid spel, där penningvinster förekomme, maximeras till 25 öre. I fråga om tivolispiel med utslutande varuvinster borde insatsen maximeras till 50 öre och högsta vinstens värde till 10 kronor.

Mot villkoret att vinstfördelningen skall äga rum i omedelbart samband med insatsernas erläggande har *länsstyrelsen i Uppsala län* invänt, att det även vid fullt lojala smålotterier, t. ex. vid välgörenhetstillställningar, förekomme, att vinstfördelningen ej skedde förrän vid tillställningens slut. Den föreslagna skärpningen förefölle därför *länsstyrelsen* onödig.

Länsstyrelsen i Värmlands län, landsfogden i Jönköpings län och Svenska penninglotteriet aktiebolag ifrågasätta, huruvida icke lämpligen borde införas bestämmelse om viss relation mellan lotteriets omslutning och vinsternas värde.

Departements-
chefen.

Genom de av de sakkunniga föreslagna villkoren för rätt till anordnande av lotteri efter allenast anmälan hos vederbörande polismyndighet, nämligen

att insatsen högst må utgöra 25 öre, att vinsterna uteslutande skola bestå av varor och att värdet å högsta vinst ej må överstiga 5 kronor, torde visserligen uteslutas lotterier, som kunna sägas innebära ekonomisk fara för allmänheten. Enligt vad i yttrandena framhållits, synes en dylik generell rätt emellertid kunna medföra åtskilliga olägenheter ur andra synpunkter. Visserligen torde det ofta vara en onödigt tung anordning att för smålotterier av här förevarande slag fordra särskilt tillstånd. Möjlighet synes därför böra hållas öppen till undantag från den allmänna regeln i 1 §. Men denna möjlighet bör begränsas så, att olägenheter därav i görligaste mån undvikas. Att, såsom på vissa håll föreslagits, för rätt till anordnande av lotteri utan tillstånd fordra, att anordnaren i särskild ordning meddelats tillstånd till tivolirörelse, synes visserligen icke lämpligen kunna föreskrivas i detta sammanhang. Kravet på reglering av tivolirörelsen såsom sådan får prövas utan samband med lotterilagstiftningen, vilken ju allenast berör en gren av ifrågavarande näringsidkares verksamhet. Däremot förefaller det, som om en lämplig avgränsning skulle ernås genom att — i anslutning till vad som föreslagits i vissa yttranden — såsom villkor för anordnande av lotteri utan tillstånd fordra, att lotteriet bedrives i samband med offentlig nöjeställning eller tillställning till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål och allenast inom område, som är avsett för tillställningen. Anmälan om lotteriet torde böra göras hos vederbörande polismyndighet viss tid innan. För att polismyndigheten skall hinna att i fall av behov meddela kontroll- och ordningsföreskrifter för lotteriet synes den tid, före lotteriets anordnande, inom vilken anmälan skall ske, böra utsträckas till 7 dagar. Då enligt gällande ordningsstadga för rikets städer offentlig tillställning i vissa fall icke får anordnas utan polismyndighetens tillstånd, kommer enligt detta förslag sagda myndighet att erhålla viss gallringsmöjlighet. Anmälningsplikten medför även att polismyndigheten, därest den till äventyrs i något fall skulle vid anmälan av ett lotteri finna, att detta icke fyller förutsättningarna enligt förevarande paragraf, kan upplysa vederbörande därom och sålunda förebygga förseelse mot förordningens bestämmelser. Vad i yttrandena anföris rörande önskvärdheten av att begreppet polismyndigheten närmare klargöres i författningen har beaktats i departementsförslagets 9 §. Härtill återkommer jag senare.

I fråga om insatser och vinster delar jag de sakkunnigas uppfattning att, därest insats fordras, denna ej bör få överstiga 25 öre, samt att ingen vinst bör hava högre värde än 5 kronor. Beträffande vinsternas beskaffenhet är jag däremot — särskilt med hänsyn till den begränsning i övrigt av ifrågavarande lotterier som av mig förordats — beredd att tillstyrka någon uppmjukning av de sakkunnigas förslag. Tivoliägareföreningarna och Folkets parkers centralstyrelse m. fl. hava betonat önskvärdheten av att vid sidan av varor finge såsom vinster förekomma åtminstone jämväl polletter, d. v. s. anvisningar gällande såsom betalningsmedel inom nöjesområdet. Då frågan av vederbörande intressenter lär tillmätas synnerlig betydelse och några större olägenheter ur det allmännas synpunkt ej torde behöva befaras av bi-

fall till detta förslag, har jag ansett mig böra biträda detsamma. Att, på sätt ifrågasatts i vissa yttranden, föreskriva viss relation mellan lotteriets omslutning och vinsternas värde låter sig icke lämpligen göra beträffande lotterier av typen tivolispel, och synes i fråga om övriga lotterier, som avses i förevarande paragraf, knappast erforderligt i betraktande av lotteriernas ringa ekonomiska betydelse.

Ur kontroll- och ordningssynpunkt tillstyrker jag, att i paragrafen upptages den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen, att vinstfördelning skall äga rum i omedelbar anslutning till deltagande i lotteriet.

3 §.

Förevarande paragraf avser lotterier i detta ords egentliga mening, d. v. s. företag, däri insatser och vinster på förhand reglerats enligt uppgjord plan. Paragrafen upptager olika regler för a) vissa smärre lotterier — sammanlagda insatsbeloppet vid en och samma tillställning högst 500 kronor — vilka föreslås skola få anordnas efter allenast anmälan hos polismyndigheten, och b) lotterier av något större omfattning — sammanlagda insatsbeloppet vid lotterier med samme anordnare under ett kalenderår högst 3,000 kronor — för vilkas anordnande förutsättes tillstånd av länsstyrelsen.

a) De sakkunnigas förslag om anordnande under vissa villkor av lotterier av här avsett slag efter allenast anmälan hos polismyndigheten har i *ytttrandena* föranlett erinringar i följande hänseenden.

I vissa yttranden göres gällande att tillstånd i någon form alltid borde fordras:

Länsstyrelsen i Kalmar län framhåller att polismyndigheten icke enligt förslaget ägde befogenhet att pröva ändamålet med den tillställning, i samband varmed ifrågavarande lotterier anordnades. Det syntes emellertid länsstyrelsen angeläget, att en begränsning av lotteritillstånden ägde rum även med avseende å det ändamål, vartill lotteriets behållning skulle användas. Länsstyrelsen ansåge därför, att för anordnande av alla sådana lotterier, som angåves i 3 § i förslaget, länsstyrelsens tillstånd borde erfordras. Härigenom skulle länsstyrelsen få möjlighet att vägra tillstånd till samtliga i 3 § avsedda lotterier, vilkas ändamål icke motsvarade de i förslaget omförmälda.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län finner sig icke kunna tillstyrka, att andra lotterier än sådana, som avsåges i 2 § i förslaget, finge anordnas utan tillstånd av länsstyrelsen. Det skulle enligt förslaget överlåtas åt lotterianordnaren att själv bedöma, huruvida de för lotteriets ändamål fastställda förutsättningarna vore uppfyllda. Den, som ville anordna en tillställning med lotteri, torde i vida högre grad än en myndighet vara benägen att betrakta ändamålet med tillställningen såsom välgörande, kulturellt eller allmännyttigt. Det kunde befaras att åtal för anordnande av lotteri i samband med tillställning utan sådant syfte icke komme till stånd, om blott anordnaren förmådde andraga någorlunda plausibla skäl för sin uppfattning. Härigenom komme gränsen mellan tillåtna och otillåtna lotterier med största sannolikhet att så småningom förskjutats till de förras förmån.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län ifrågasätter, huruvida icke anmälan hos polismyndigheten borde ersättas med fordran på särskilt tillstånd av polismyndigheten.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser sig icke kunna förorda bestämmelserna om generellt lotteritillstånd. Visserligen hade de sakkunniga begränsat omfattningen av de lotterier, som här kunde ifrågakomma. Enligt länsstyrelsens förmenande borde dock samhället utöva sådan kontroll på dessa företag, att deras anordnande bleve beroende av myndighets tillstånd. Länsstyrelsen vore tveksam om lämpligheten av att polismyndigheten handlade lämnandet av tillstånd i nämnda fall, med hänsyn till att det därigenom syntes bliva svårt att enhetligt bedöma, om ett lotteriföretags ändamål vore sådant att det borde beviljas eller icke.

Polismästaren i Uppsala ansluter sig till uppfattningen, att polismyndighetens tillstånd borde krävas för anordnande av ifrågavarande lotterier. Han framhåller bland annat, att det även ur anordnarens synpunkt i många fall kunde vara av värde att kunna utåt — gentemot den lottköpande allmänheten — peka på, att lotteriet licentierats av offentlig myndighet. Särskilt syntes detta vara fallet, när det gällde vinsterna i lotteriet.

Beträffande av de sakkunniga föreslagen bestämmelse att vinsterna, därest de ej blivit skänkta till lotteriet, uteslutande skulle utgöras av varor eller anvisningar å varor har i yttrandena anförts följande:

Länsstyrelsen i Stockholms län ifrågasätter, huruvida icke allt för stort spelrum lämnats åt det enskilda affärsintresset därigenom, att i förslaget uttryckligt medgivande lämnats att såsom vinster utfästa anvisningar å varor. Det i en följande paragraf av förslaget uppställda kravet på att anvisningarna skulle avse inköp av svenska varor syntes icke kunna upprätthållas, med mindre anvisningarna begränsades till vissa speciella slag av inhemska varor såsom hemslöjdsalster m. m. Med hänsyn till det allmänna syftet med de lotterier, som avsåges i 3 §, skulle en sådan begränsning enligt länsstyrelsens mening vara fullt försvarbar.

Länsstyrelsen i Västmanlands län anser, att man icke borde frångå hitills tillämpat villkor, att vinster i varulotterier måste utgöras av varor eller presentkort och andra anvisningar å varor även beträffande sådana vinster, som utgjordes av gåvor.

Även *Svenska penninglotteriet aktiebolag* finner opåkallat att göra avsteg från principen, att lotteri, däri penningvinster förekomma, som regel ej borde få anordnas utan tillstånd av Kungl. Maj:t.

I övrigt har beträffande de sakkunnigas förslag under 3 § a) av *länsstyrelserna i Södermanlands, Värmlands och Gävleborgs län* samt *Svenska penninglotteriet aktiebolag* uttalats, att lämplig relation borde föreskrivas mellan insatsernas summa och vinsternas sammanlagda värde. Länsstyrelsen i Värmlands län har vidare anförts, att föreskrift borde meddelas rörande sammanlagda antalet lotterier eller sammanlagda summan av insatserna i de lotterier, som finge anordnas av samme anordnare under ett och samma kalenderår.

Slutligen har i yttrandena från *Svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund* samt *firma Wesslings basarvaru aktiebolag* — i vilket sistberörda yttrande, såsom inledningsvis nämnts, ett flertal sammanslutningar förklarar sig instämma — gjorts gällande, att gränsen för det sammanlagda insatsbeloppet borde höjas från 500 till 1,000 kronor, enär det förstnämnda beloppet vore otillräckligt för att giva nödig omväxling åt lotterierna.

b) Gentemot de sakkunnigas förslag om rätt till anordnande av vissa lotterier efter tillstånd av länsstyrelsen hava i *yttrandena* framkommit följande erinringar.

Vad angår de ändamål, för vilka lotteri enligt förslaget skulle få meddelas av länsstyrelsen, nämligen välgörande, kulturellt eller allmängiltigt ändamål samt svenska konstidkares understöd och uppmuntran, har *länsstyrelsen i Kronobergs län* ansett, att i lagtexten borde komma till uttryck, att länsstyrelse icke finge meddela tillstånd till lotteri för annat välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål än sådant, vars verksamhet vore förlagd inom länet, ej heller till understöd och uppmuntran åt annan än inom länet bosatt svensk konstidkare. Vidare har *länsstyrelsen i Södermanlands län* ifrågasatt, huruvida icke i den nya lotteriförordningen borde lagfästas nu tillämplad praxis att ej medgiva lotteri till förmån för ändamål, som författningsenligt borde tillgodoses med skattebidrag.

Det av de sakkunniga föreslagna villkoret, att icke inom länet finge av samme anordnare under samma kalenderår anordnas lotterier av förevarande slag med insatser till högre sammanlagt belopp än 3,000 kronor, därvid dock ej skulle medräknas lotterier enligt 2 § eller 3 § a), har jämväl föranlett vissa jämkningsförslag:

Länsstyrelsen i Gotlands län föreslår, att maximibeloppet för länsstyrelsens tillståndsgivande måtte bestämmas till 5,000 kronor. En dylik höjning av maximibeloppet vore enligt länsstyrelsens mening så mycket mera rimlig som den år 1923 fastställda värdegränsen 3,000 kronor genom penningvärdets fall numera måste anses för låg. Det syntes icke heller föreligga några vare sig moraliska eller andra skäl att försvåra anordnandet av dylika varulotterier, vilka spelade en icke obetydlig roll särskilt för den omfattande välgörenhet, som utövades av föreningar och stiftelser. Man måste förutsätta, att länsstyrelserna ägde möjlighet att bedöma, huruvida det med hänsyn till lotteriets ändamål samt lokala och andra förhållanden kunde vara lämpligt att bestämma maximigränsen till 5,000 kronor.

Länsstyrelserna i Kristianstads och Malmöhus län ifrågasätta, huruvida icke maximibeloppet borde hänföra sig till lotteriets ändamål och icke till dess anordnare. I denna riktning har jämväl *länsstyrelsen i Hallands län* uttalat sig.

*Departements-
chefen.*

I sin motivering till förslaget att vissa lotterier, däri insatser och vinster på förhand fastställts enligt viss plan, skulle, under angivna förutsättningar, få anordnas efter allenast *anmälan hos polismyndigheten*, hava de sakkunniga anfört, att det ganska allmänt förekomme, att vid basarer, försäljningar och andra tillställningar till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål bland anordningarna inginge något sådant lotteri i egentlig mening. De sakkunniga erinra, att dylika basarlotterier i allmänhet vore av ringa omfattning och understundom kunde inbegripas i stadgandet under 2 §. Emellertid framhålla de sakkunniga, att, även om de i 2 § angivna förutsättningarna, icke uppfylldes, det likväl med hänsyn till de omständigheter, under vilka anordnandet ägde rum, merendels torde vara onödigt att för dessa smärre lotterier fordra särskilt tillstånd. De sakkunniga ut-

tala vidare, att genom att avstå från sådan fordran skulle legaliseras ett förfarande, som för närvarande i strid mot gällande bestämmelser ganska allmänt torde tillämpas.

De synpunkter, åt vilka de sakkunniga sålunda givit uttryck, har jag funnit värda beaktande. Förslaget är praktiskt tilltalande. Vad angår de i vissa yttranden framkomna betänkligheterna mot att på detta sätt, utöver stadgandet i 2 §, medgiva anordnandet av lotterier utan särskilt tillstånd må särskilt erinras, att fråga blott är om lotterier av förhållandevis ringa ekonomisk betydelse. Det av sakkunniga föreslagna insatsmaximum synes dock, såsom från flera håll erinrats, vara väl lågt. Jag tillstyrker, att gränsen för insatsernas sammanlagda belopp bestämmes till 1,000 kronor. Av stadgandets avfattning följer, att i detta belopp jämväl böra inräknas insatser i lotteri, som vid tillställningen äger rum enligt tillstånd av Kungl. Maj:t eller länsstyrelse. Om därjämte, på sätt de sakkunniga föreslagit, kräves att lotteriet anordnas i samband med tillställning endast till förmån för välgörande, kulturellt eller allmännyttigt ändamål samt bedrivs allenast inom det för tillställningen avsedda området, lära några olägenheter knappast vara att befara. Ej heller synes det under angivna förutsättningar erforderligt att, såsom på sina håll föreslagits, uppställa fordran på viss relation mellan insatsernas summa och vinsternas värde eller på begränsning av antal lotterier eller summan av insatser i lotterier, som må anordnas av samme anordnare under ett kalenderår.

Vad angår de sakkunnigas förslag att vinster i lotteri, varom här är fråga, i den mån vinsterna ej äro skänkta till lotteriet, uteslutande skola bestå av varor eller anvisningar å varor, delar jag i viss mån de betänkligheter, som häremot gjorts gällande. Den föreslagna bestämmelsen synes mig å ena sidan för vid men å andra sidan för trång. I förstnämnda hänseende ställer jag mig på deras ståndpunkt som anse, att det ej finns någon anledning att göra åtskillnad mellan skänkta vinster och andra. Särskilt för kontrollens skull torde det vara lyckligast att en dylik gränsdragning ej sker. Å andra sidan synes det av de sakkunniga föreslagna stadgandet för trångt i så måtto, att därigenom torde omöjliggöras åtskilliga vinster, vilkas användande vid lotterier av förevarande slag icke rimligen synes behöva föranleda erinran. Såsom exempel må nämnas sådana icke ovanliga vinster som biljetter till nöjestillställningar och tillstånd till gratis begagnande av kommunikationsmedel. Det torde vara tillräckligt om, såsom mindre lämpliga i detta sammanhang, förbjudas vinster, vare sig de utgöras av gåvor eller icke, vilka bestå av penningar eller värdepapper. I överensstämmelse härmed har departementsförslaget avfattats.

Beträffande lotterier, vilkas anordnande medgives utan särskilt tillstånd, har i övrigt i departementsförslaget icke gjorts någon annan saklig avvikelse från vad de sakkunniga föreslagit än att tiden, inom vilken anmälan om sådant lotteri skall ske, ökats från 3 till 7 dagar. Ändringen härutinnan överensstämmer med motsvarande ändringsförslag vid 2 §.

I fråga om lotterier, för vilkas anordnande uppställts fordran på *tillstånd*

av länsstyrelsen, är departementsförslaget lika med de sakkunnigas förslag utom såtillvida, att beträffande vinsternas beskaffenhet vidtagits samma ändringar som för lotterier, anordnade efter allenast anmälan. De sakkunnigas förslag i övrigt har i denna del i det övervägande antalet yttranden tillstyrkts eller lämnats utan erinran. De anmärkningar, vilka framkommit, torde icke innebära tillräckliga skäl till avvikelser från förslaget.

4 §.

Under förevarande paragraf upptagas enligt de sakkunnigas förslag i första stycket bestämmelser därom, att anordnare av lotteri enligt 2 eller 3 § skall vara skyldig underkasta sig ordnings- och kontrollföreskrifter av vederbörande polismyndighet eller länsstyrelse, i andra stycket föreskrifter i syfte att säkerställa användandet av svenska varor såsom vinster samt i tredje stycket bemyndigande för länsstyrelsen att vid meddelande av lotteritillstånd föreskriva särskilda villkor med avseende å lotteriet.

I yttrandena hava föreskrifterna om användande av svenska varor föranlett vissa erinringar:

Sveriges tivoliägareförening och *Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening* hava anfört, att åtminstone för närvarande icke i marknaden finnes för utlottning tillräckligt antal olika slag av svenska varor. De föreslagna bestämmelserna vore i denna del praktiskt taget ogörliga att följa beträffande lotterier enligt 2 §. Strängare föreskrifter borde icke givas i detta hänseende än att varorna skulle företrädesvis vara frambragta eller tillverkade inom landet. I varje fall borde stadgas en längre övergångstid innan bestämmelser om användande av enbart svenska varor trädde i kraft.

Liknande synpunkter hava framförts i yttrandet från *Folkets parkers centralstyrelse m. fl.*

Firma Wesslings basarvaru aktiebolag har framhållit, att om vinsterna skulle enbart utgöras av svenska varor sorteringen komme att bliva alltför ensidig. Denna olägenhet kunde undvikas genom ett stadgande, att minst tre fjärdedelar av vinsterna, med undantag för skänkta föremål, skulle vara av inhemsk tillverkning. Genom ett dylikt stadgande onödiggjordes en eljest nödvändig övergångstid för utlottning av vid författningens ikraftträdande hos anordnare eller specialaffärer kvarliggande, för ändamålet särskilt anskaffade utländska varor.

Departements-
chefen.

Jag delar uppfattningen, att såsom vinster böra i största möjliga utsträckning komma till användning varor av svenskt ursprung eller svensk tillverkning. De invändningar, vilka riktats mot de sakkunnigas förslag i denna del, synas emellertid i viss grad befogade. Svårigheten att anskaffa lämpliga svenska vinstföremål torde närmast gälla lotterier enligt 2 § i förslaget, där vinsterna samtidigt som de måste hava ett lågt värde likväl skola vara så beskaffade att de utöva lockelse på den marknads- och tivolipublik, varom här särskilt är fråga. Ett stadgande, att vinsterna delvis må vara av utländskt ursprung, skulle leda till olägenheter ur kontrollsynpunkt. Efter prövning av olika möjligheter till lösning av spörsmålet har jag stannat för att förorda ett tillmötesgående av de i yttrandena framkomna önskemå-

len sålunda, att fordran på svensk vara helt eftergives beträffande lotterier enligt 2 §, medan kravet härutinnan beträffande lotterier enligt 3 § vidhålles i den omfattning, som föreslagits av de sakkunniga. De mera vägende invändningarna mot sakkunnigförslaget torde på detta sätt bortfalla. Genom ett sådant förfarande möjliggöres också avsättningen av utländska varulager, som eventuellt finnas inom riket vid författningens ikraftträdande. Någon särskilt för detta ändamål anpassad övergångstid torde sålunda ej erfordras.

Paragrafens tredje stycke har i departementsförslaget avfattats i enlighet med vad jag nu förordat. Första och andra styckena i departementsförslaget äro i sak överensstämmande med första och tredje styckena i de sakkunnigas förslag.

5 §.

Förevarande paragraf reglerar s. k. tidningslotterier, vilka enligt de sakkunnigas förslag skulle få anordnas utan vare sig anmälan eller tillstånd under förutsättning bland annat att för deltagande ej fordrades insats samt att värdet å högsta vinst ej överstege 25 kronor eller, om vinsten utgjordes av varor eller anvisningar å varor, 50 kronor.

Särskilda uttalanden beträffande förslaget i denna del hava i *ytt-randena* gjorts allenast av justitiekanslersämbetet, länsstyrelserna i Södermanlands och Östergötlands län samt Svenska tidningsutgivareföreningen.

Justitiekanslersämbetet har anfört i huvudsak följande.

Ämbetet funne, att den utbredning de s. k. tidningslotterierna erhållit torde motivera en viss lättnad för deras anordnare jämfört med andra. Det ville dock synas som om icke beträffande dessa lotterier funnes tillräcklig anledning att, såsom skett, avvika från vad för andra nöjeslotterier skulle gälla ifråga om penningvinster. Vidare borde i lagtexten utsägas, att med tryckt skrift avsåges periodisk skrift.

Enligt motiveringen till 5 § vore avgift för vederbörande publikation att räkna till insats. Utan att så tydligare angåves i texten skulle möjligen icke för alla stå klart, att ett tidningslotteri begränsat till tidningens prenumeranter och lösnummerköpare ej vore att hänföra till nämnda paragraf.

Länsstyrelsen i Södermanlands län ansluter sig till uppfattningen, att ifrågavarande bestämmelser uttryckligen borde begränsas till att avse allenast sådant lotteri, som anordnades i samband med utgivande av tryckt periodisk skrift.

Länsstyrelsen i Östergötlands län anser stadgandet om förbud mot insats böra förtydligas i enlighet med den innebörd, som givits bestämmelsen i motiven.

Svenska tidningsutgivareföreningen har funnit bestämmelserna tillfredsställande. Det för vinsterna i tidningslotterier fastställda maximum har föreningen emellertid — i synnerhet för större tidningsföretag och vid vissa tillfällen — ansett oskäligt lågt. Föreningen hemställer därför, att maximibeloppet måtte sättas till 100 kronor vare sig priset utbetalades kontant eller i varor.

Departements-
chefen.

Erinringen, att ifrågavarande stadganden allenast böra avse tryckt periodisk skrift, torde vara befogad och har iakttagits i departementsförslaget.

Vad i yttrandena anförts angående förtydligande av stadgandet, att för deltagande i lotteriet icke må fordras insats, har i departementsförslaget likaledes vunnit beaktande.

Beträffande slutligen vinsternas beskaffenhet har jag ansett några betänkligheter knappast möta mot att i fråga om lotterier av här förevarande slag gå något längre än de sakkunniga föreslagit. Med anledning av Svenska tidningsutgivareföreningens framställning tillstyrker jag, att maximeringen av värdet å högsta vinst till 25 kronor, för den händelse vinsten utgöres av annat än varor eller anvisningar å varor, utgår, samt att värdegränsen, oberoende av vinstens art, fastställes till 100 kronor. Av de sakkunniga föreslagen bestämmelse att jämväl vid tidningslotterier skulle gälla skyldighet att såsom vinster använda svenska varor torde i samband härmed kunna uteslutas.

6 och 7 §§.

Ifrågavarande paragrafer i departementsförslaget, avseende dels förbud mot att främja deltagande i inom landet anordnade otillåtna lotterier samt i utländska lotterier, dels ock vissa regler om yrkesmässig verksamhet med tillåtna lotterier, överensstämmer helt med motsvarande föreskrifter i de sakkunnigas förslag. Mot sistnämnda förslag har i yttrandena icke framförts annan erinran än att från visst håll ifrågasatts, att i sista stycket av 6 § upptagen undantagsbestämmelse från förbudet, vilken bestämmelse tillkommit för att icke förhindra t. ex. en sakligt hållen tidningsuppsats angående otillåten lotterirörelse, borde såsom ägnad att försvåra paragrafens tillämpning utgå. Den farhåga, som sålunda yppat sig, har jag icke funnit motväga de fördelar, vilka måste anses förenade med bibehållande av det föreslagna stadgandet.

8 §.

Förevarande paragraf överensstämmer helt med de sakkunnigas, från 3 § vadhållningsförordningen hämtade förslag.

9 §.

Såsom tidigare nämnts torde det vara lämpligt att i författningen kommer till tydligt uttryck vad som skall förstås med begreppet polismyndigheten. Den under förevarande paragraf upptagna definitionen överensstämmer med stadgandet i 1 § 1 mom. sista stycket 1936 års motorfordonsförordning. I sak gäller samma bestämmelse enligt §§ 29 och 30 ordningsstadgan för rikets städer.

10—13 §§.

I dessa paragrafer, vilka motsvara 9—13 §§ i de sakkunnigas förslag, regleras frågorna om ansvar och åtal vid förseelse mot lotteriförordningen.

Av de sakkunniga föreslagna straffbestämmelser — innebärande dels, vid

överträdelse av de i förordningen stadgade förbud, dagsböter eller, vid upprepad sådan förseelse eller dylik förseelse i större omfattning eller yrkesmässigt, fängelse, dels ock, vid förseelse mot kontroll- eller ordningsföreskrift eller föreskrifterna om användande av svenska varor, penningböter — hava i *yttrandena* föranlett vissa erinringar.

Sålunda har *justitiekanslersämbetet* anfört, bland annat:

I 9 § tredje stycket av de sakkunnigas förslag stadgades ansvar för den, som bröte mot föreskrift, som meddelats enligt förslaget 4 § första stycket, eller mot bestämmelserna i andra stycket av samma paragraf. Enligt motiveringen till 4 § vore avsett att den, som bröte mot villkor uppställda med stöd av 4 § tredje stycket, skulle anses hava anordnat lotteri utan tillstånd. Enär sålunda för de skilda slagen av överträdelser skulle gälla olika bestraffningsregler och enligt 12 § av de sakkunnigas förslag, jämförd med motiveringen till samma paragraf, även forumreglerna vore något olika, vore nödvändigt att föreskrifter, meddelade jämlikt 4 § första stycket, kunde säkert skiljas från sådana, som meddelats med stöd av tredje stycket i samma paragraf. Detta kunde möjligen ske genom att skyldighet stadgades för länsstyrelse att vid meddelande av ifrågavarande föreskrifter uttryckligen ange, att meddelandet skedde med stöd av 4 § tredje stycket. I varje fall borde för tydlighetens skull uttrycklig föreskrift meddelas om bestraffning av brott mot de i 4 § tredje stycket avsedda föreskrifter ävensom forumbestämmelsen kompletteras.

Då 9 § tredje stycket beträffande tidningslotterier icke syntes kriminalisera överträdelse av stadgandet, att varuvinster skulle vara av inhemsk tillverkning, ifrågasatte *justitiekanslersämbetet*, att erforderlig jämkning av författningstexten jämväl härutinnan vidtoges.

Sveriges tivoliägareförening och *Sveriges ambulerande nöjestivoliägareförening* samt *Folkets parkers centralstyrelse m. fl.* hava uttalat, att till tillämpligheten av frihetsstraff borde knytas den förutsättningen, att det vore uppenbart, att det förbjudna förfarandet förehafts i ond tro. Tillika har ifrågasatts huruvida icke vid mindre förseelser, måhända föranledda av rent förbiseende, vore tillräckligt med penningböter.

Firma Wesslings basarvaru aktiebolag har anfört, att då fråga vore om tillfälliga tillställningar för ideella ändamål någon annan påföljd för överträdelse av förordningens bestämmelser ej borde ifrågakomma än högst dagsböter. Såsom motivering framhåller bolaget, att vid dylika tillställningar endast medverkade frivilliga krafter, vilka knappast haft tillfälle ägna mer ingående studium åt lagfrågor och vilka i varje fall ej kunde tänkas göra sig skyldiga till förseelse av ont uppsåt eller för egen vinning.

Vad *justitiekanslersämbetet* anfört har beaktats vid avfattningen av 10 och 12 §§ i departementsförslaget, motsvarande 9 och 12 §§ i de sakkunnigas förslag. Med anledning av övriga erinringar mot de sakkunnigas förslag föreslås i departementsförslaget sådan uppmjukning av straffbestämmelserna, att frihetsstraff må kunna ifrågakomma allenast vid upprepad förseelse eller då omständigheterna eljest äro försvarande. *Departements-
chefen.* Då tillämpningen av

frihetsstraff icke heller för dylika fall är obligatorisk, torde de i yttrandena framkomna synpunkterna på detta sätt få anses vederbörligen tillgodosedda.

Av de sakkunniga i 10 § av deras förslag upptagen bestämmelse om särskilt ansvar vid fortsatt förseelse i visst fall har, med hänsyn till lagen den 3 juni 1938 (nr 251) om ändring i vissa delar av strafflagen, utslutits i departementsförslaget.

Övergångsbestämmelsen.

Firma Wesslings basarvaru aktiebolag har gjort gällande, att det av praktiska skäl vore önskvärt, att den nya författningen kungjordes senast den 1 september det år, den antagits, men trädde i kraft först den 1 maj året därpå. Till stöd härför anför bolaget, att de flesta basarer hölles under månaderna maj—augusti. Leverantörerna till basarfester utsände sina kataloger i början av maj och komme givetvis att i katalogerna inrycka erforderliga uppgifter om förordningen samt att inrätta sina leveranser i enlighet härmed. Tiden 1 september—1 maj vore erforderlig för allehanda förberedelser.

*Departements-
chefen.*

Om riksdagen godtager det föreliggande författningsförslaget torde förordningen kunna utfärdas under första hälften av 1939. Vid sådant förhållande synes hinder ej möta mot att förordningen sättes i kraft förslagsvis den 1 januari 1940. Departementsförslagets övergångsbestämmelse har avfattats med denna utgångspunkt.

Föredraganden hemställer, att förenämnda inom handelsdepartementet utarbetade förslag till *lotteriförordning* måtte föreläggas riksdagen för yttrande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:st Konungen samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Forssberg.